ORKLAND
KOMMUNE

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL-tilskudd)

Retningslinjer for Orkland kommune

2026

Innhold

Formål 3
Overordna kriterier 3
Søknadsprosessen 3
Hovedutfordringer i jordbruket 3
Prioritering av SMIL-tilskudd 3
Tilskuddssatser 4
PLANLEGGINGS- OG TILRETTELEGGINGSPROSJEKT 4
KULTURLANDSKAPSTILTAK 4
FORURENSNINGSTILTAK 5
Veiledende priser ved søknad 6
Eksempler på vilkår 6

Rydding av gammel kulturmark- før og etter tiltak

Formål

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Overordna kriterier

SMIL-tilskudd kan innvilges foretak som oppfyller vilkårene for produksjonstilskudd, og eiere av landbrukseiendommer dersom det foregår en slik produksjon på eiendommen

Søknadsprosessen

- Søknad om tilskudd leveres elektronisk via Altinn. Informasjon om ordningen og søknaden finnes på www.landbruksdirektoratet.no
- Søknaden skal inneholde kart, prosjektplan (gjerne med bilder), kostnadsoverslag og finansieringsplan. Legg ved målsatte tegninger i forbindelse med bygningsrestaurering.
- Søknadsfrist er **1. april og 1. september**. Det er løpende saksbehandling før søknadsfrist av søknader som omfatter tiltak med første prioritering i kommunens retningslinjer.
- Tiltak som er påbegynt eller gjennomført før det søkes vil normalt ikke være berettiget tilskudd.

Hovedutfordringer i jordbruket

Hovedutfordringer for jordbruket i kommunen i forhold til denne tilskuddsordningen:

- **Avrenning til vann** - avrenning og erosjon fra jordbruksarealer er en utfordring. Dette har økt de senere årene, særlig på grunn av økt nedbør i vekstsesongen. I samme retning virker også dårligere drenering av jordbruksarealer på grunn av manglende vedlikehold av hydrotekniske anlegg, samt økt jordpakking grunnet bruk av tyngre maskiner.
- **Kulturlandskap** - jordbrukets kulturlandskap er i sterk endring. Gjengroing av landskapet og endrete driftsmåter anses å være en stor utfordring når det gjelder ivaretakelse av natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap. Endringene i kulturlandskapet berører alt fra beite- og slåtteområder til bygninger, ferdselsveier og andre beslektete elementer.
- **Fremmede uønska arter** sprer seg i raskt tempo

Prioritering av SMIL-tilskudd

Første prioritet:

- Tiltak for å redusere avrenning til vann
- Tiltak for å redusere utslipp til luft
- Fjerning av fremmede uønska arter
- Tiltak for å bevare eller øke biologisk mangfold
- Tiltak for å få til drift på gammel kulturmark
- Opptak og fjerning av piggtråd/gammelt gjerde

Andre prioritet:

- Tiltak for friluftsliv
- Tiltak rundt aktiv setring, inkludert bygninger
- Tiltak for å redusere mengde rundballeplast på avveie

Tredje prioritet:

- Tiltak for kulturminner og kulturmiljøer

Tiltak som har en totalkostnad på mindre enn kr 10 000 er lavt prioritert.
Maksimalt 150 000 kroner i tilskudd per bruk per år, fellestiltak kan få for to bruk.

Tilskuddssatser

Mål	Eksempel på tiltak med mer	Tilskuddssats
PLANLEGGINGS- OG TILRETTELEGGINGSPROSJEKT		
Legge forholdene til rette for større helhetlige prosjekter over større områder. Bør lede fram til gode og konkrete tiltak.	▪ Planlegging og organisering av fellestiltak ▪ Prosjektarbeid ▪ Kartleggingsarbeid ▪ Skjøtselsplaner	30 -100 %
KULTURLANDSKAPSTILTAK		
Kulturlandskap Ta vare på og utvikle jordbrukets kulturlandskap. Ta vare på variasjonen i jordbrukets verdifulle kulturlandskap.	▪ Rydding og istandsetting av gammel kulturmark. ▪ Inngjerding av gammel kulturmark, permanent gjerde ▪ Opptak og fjerning av piggtråd/gammelt gjerde o F.eks ved uklart eier- eller ansvarsforhold ▪ *Gjerding* mot utmark (felles), permanent gjerde ▪ Virtuelle gjerder (for eksempel Nofence/Monil) o I forbindelse med rydding/gjenoppta beiting av gammel kulturmark som holder på å gro igjen (hvis det ikke er søkt om produksjonstilskudd på arealet over flere år) o Holde i hevd spesielt viktig kulturlandskap o Inkl. klaver, batteri, lader og første års abonnement o Ikke tilskudd til flytting av dyr, ettersyn osv. o Antall klaver beregnes ut ifra størrelse på areal med gammel kulturmark (tommelfingerregel er 5 daa gammel kulturmark pr storfeklave, og 2,5 daa gammel kulturmark pr småfeklave)	Inntil 50 % Inntil 50 % Inntil 20 kr/m Inntil 50 % Inntil 50 %, maks 60 000
Biologisk mangfold (Skjøtselsplan bør kreves) Ta vare på og skjøtte biologisk verdifulle arealer i jordbruket. Bedre status for truede arter i jordbruket. Øke bruk og vern av jordbrukets genetiske ressurser.	▪ Rydding av utvalgte naturtyper, trua naturtyper og biologisk verdifulle arealer ▪ Inngjerding av areal med biologisk mangfold, permanent gjerde ▪ Fjerning av fremmede uønska arter, spesielt ved vassdrag (for eksempel hagelupin, kjempespringfrø, kjempebjørnekjeks og parkslirekne) ▪ Tiltak som legger til rette for pollinerende insekter. Kan være restaurering, etablering av leveområder, matsøk og skjul ▪ Virtuelle gjerder (Nofence/Monil) for å ta vare på biologisk mangfold	50 – 100 % Inntil 70 % 50 – 100 % 50-80 % Inntil 50 %

Kulturminner og kulturmiljøer Bedre tilstanden til kulturminner og kulturmiljøer i jordbruket.	▪ Sette i stand, og holde synlig spor i landskapet etter tidligere tiders jordbruksdrift og bosetting, slik som verneverdige bygninger (utvendig), gravminner, steingjerder, boplasser, rydningsrøyser mm	Inntil 35 %, maks kr 100 000 Maks kr 100 000 pr bygg
Friluftsliv Bedre allmennhetens tilgang til jordbrukslandskapet.	▪ Etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder ▪ Merking av ferdselsårer og utarbeidelse av enkel informasjon ▪ Investeringer i adkomst, porter, gjerdeklyv og annen tilrettelegging	35-70 %
FORURENSNINGSTILTAK		
Avrenning til vann Ingen vannforekomster i jordbruksdominerte områder skal få dårligere tilstand. Bedre tilstanden for de mest utsatte vannforekomstene i jordbruksdominerende områder.	▪ Utbedring av hydrotekniske anlegg. Kan omfatte for eksempel kanaler, lukkingsanlegg, rørgater med inntakskummer, nedløpskummer, utløp mm. Omfatter ikke utbedring av vanlig drenering ▪ Gjenåpning av bekkelukkinger ▪ Erosjonssikring i/langs vassdrag, som steinsetting ▪ Vegetasjonssoner/kantsoner langs vassdrag ▪ Flomdempende tiltak ▪ Etablering og vedlikehold av fangdammer, renseparker og våtmarker som et økologisk rensetiltak ▪ Miljøplantinger (stedegne arter) ▪ Anlegge kompostplass ▪ Anlegge rundballelager for å unngå avrenning	Inntil 70 % Inntil 70 % Inntil 50 % Inntil 50 % Inntil 50 % Inntil 70 % Inntil 50 % Inntil 50 % Inntil 50 %
Utslipp til luft Redusere utslipp av ammoniakk og klimagasser fra jordbruket. Øke opptak av karbon i jord.	▪ Permanent dekke over utvendig gjødselkum for å redusere utslipp til luft ▪ Andre tiltak for å redusere klimagasser og utslipp til luft	Inntil 25 %
Redusere mengde rundballeplast på avveie. Redusert behov for transport av rundballeplast.	▪ Emballasjepresse for rundballeplast (kun fellestiltak)	Inntil 25 %, maks Kr 10 000

Veiledende priser ved søknad

Type arbeid	Veiledende pris
Egeninnsats, dugnad og lignende ulønnet arbeidsinnsats	Inntil kr. 400/ time
Tillegg for bruk av motorsag/ryddesag	Inntil 50 kr/ time
Tillegg for bruk av motorslåmaskin	Inntil 50 kr/ time
Tillegg for bruk av traktor m. redskap	Inntil 500 kr/ time
Gravemaskin inklusiv fører	Under 8 tonn: 800 kr/time Under 12 tonn: 1000 kr/ time Over 12 tonn: 1200 kr /time
Rydding av gammel kulturmark (verdi av ved/tømmer skal trekkes fra)	Noe gjengrodd: Inntil 1500 kr/daa Middels/sterkt gjengrodd: Inntil 3000 kr/ daa Sterkt gjengrodd og arbeidskrevende: Inntil 4000 kr/ daa
Oppsetting av gjerder	Elektrisk gjerde/vaier: Inntil 50 kr/meter Netting: Inntil 150 kr/meter
Restaurering av steingjerde	Inntil 250 kr/meter
Grinder og gjerdeklyv	Grind: inntil kr 1500/stk Gjerdeklyv: inntil kr. 1000/stk

Eksempler på vilkår

Eksempler på vilkår som kan være aktuelle å sette i vedtak (Listen dekker ikke alle tema, og er ikke fullstendig):

Rydde gammel kulturmark:

- Kulturmarka skal ryddes på en skånsom måte, og unngå store sår i jorddekket.
- Skogen i beitet skal ryddes bort eller tynnes slik at sollyset kommer ned til marka og skaper bedre forhold for gras og urter. Enkelte store lauvtrær skal stå igjen som viktig del i kulturlandskapet. Dette er viktig element for bl.a. fugler, samt positivt for ly og skygge for beitedyr.
- Det må opprettholdes et flersjiktet vegetasjonsbelte mot vassdrag på minst 3 meter (avstand kan variere etter vassdrag).
- Kvist fra hogst skal fjernes.
- Nedfalne nettinggjerder og piggtråd fjernes og leveres til godkjent mottak.
- Arealet skal beites med tilstrekkelig beitetrykk de neste 10 år.
- Beitet skal verken gjødsles eller sprøytes med plantevernmidler i en periode på minst 10 år

Virtuelt gjerde:

- Dersom det er eksisterende gjerde i dårlig forfatning innenfor området som nå skal beites med virtuelt gjerde, skal dette fjernes og leveres til godkjent mottak.
- Klavene skal benyttes til beiting av omsøkt areal i minimum 5 år.
- Kulturmarka skal ikke gjødsles eller sprøytes med plantevernmidler i neste 10 år.
- Det anbefales å sette opp skilt om at det går storfe på beite med virtuelt gjerde i områder nær bebyggelse eller ved stier/veger som er mye benyttet.

Bygg:

- Bygningen skal i størst mulig grad restaureres tilbake til/i tråd med sitt originale utseende.

Emballasjepresse:

- Emballasjepressen skal samle landbruksplast, og stå på eiendommen i minst 10 år.

Gjenåpne bekk:

- Tiltaket må gjennomføres slik at terrenget sikres mot framtidig erosjon.